

María José Figueras (URV): «La pandèmia ha tingut beneficis col·laterals molt importants»

La rectora, que opta a la reelecció, valora positivament el seu mandat

María José Figueras, rectora de la Universitat Rovira i Virgili (URV). | Josep M. Llauradó

Al mes de maig tornen les eleccions al rectorat de la **Universitat Rovira i Virgili**. L'actual **rectora, la microbiòloga María José Figueras**, opta a la reelecció després de quatre anys i, amb ella, fem un repàs del seu primer mandat, el primer també d'una dona com a màxima responsable de la història de la institució.

Aquests darrers quatre anys han estat marcats no tan sols per la pandèmia i, en conseqüència, pels efectes que ha tingut sobre la comunitat educativa i universitària, sinó que també pel procés judicial contra el sistema de beques de col·laboració. A més, la URV ha encapçalat projectes com la Vall de l'hidrogen i investigadors de la mateixa universitat, com és el cas d'**Àlex Arenas**, s'han fet un nom als mitjans de comunicació en els últims temps.

- Com ha estat gestionar una universitat en pandèmia?

- Vist en retrospectiva, gairebé se m'ha fet curt i més fàcil del que creia. Això es deu a la gran professionalitat dels equips humans que tenim a la universitat. Nosaltres teníem tots els instruments, però només els aplicava un sector molt determinat. Es van encetar tota una sèrie de cursos de formació i és increïble la quantitat d'estudiants i de professors que estaven fent els cursos. Eren uns 5.000 estudiants i uns 500 professors, veies la intensitat de la seva dedicació. No

ens ho haguéssim pogut imaginar mai que podíem fer aquest salt qualitatiu tan important en temps i forma. Hem aconseguit retenir els estudiants, que no abandonessin per culpa de la pandèmia.

- Al final, la URV no és una universitat virtual com la UOC. Hi deu haver molt de camí per recórrer, encara.

- El camí per recórrer l'hem notat ara. Nosaltres reclamem la presencialitat, aquest contacte directe entre les persones, però sí que és veritat que la pandèmia ha tingut beneficis col·laterals molt importants. Ha deixat unes infraestructures preparades per poder fer classes en remot o híbrid quan sigui necessari. També vam cobrir la bretxa digital, facilitant ordinadors, per garantir que tot continués. A més, els nostres investigadors es van posar a disposició del país i vam captar aproximadament uns 2 milions d'euros per projectes de recerca, que no van ser només de l'àmbit biomèdic. De fet, la nostra producció científica ha augmentat, han augmentat el nombre de publicacions.

- Com s'han adaptat les restriccions a cada moment?

- Nosaltres teníem un comitè creat des del moment zero en el que estaven implicats la nostra oficina de riscos laborals, gerència, representants sindicals, i a més a més algun equip de malalties infeccioses i els nostres professors. Paco Vidal, de Joan XXIII, el doctor Castro...

- Coordinats amb Salut?

- Les universitats formem part d'un equip, de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP). Estàvem molt sotmesos al que ens deia Salut i també he de dir que al principi de la pandèmia les universitats estàvem una mica enfadades perquè se'ns havia demanat un sacrifici, que no anéssim a classe en el curs 2020-2021 mentre els col·legis ho havien reactivat tot, per reduir la mobilitat. Darrere de les escoles hi havia pares que havien de cuidar les criatures i en el nostre cas no s'impedia la vida laboral dels progenitors. Hi havia resolucions contínues de Salut en què se'ns oblidava. Ara fem reunions gairebé contínues i es va decidir normalitat absoluta i només ho canviarem si veiem un canvi de tendència.

- S'ha pensat que la universitat no era essencial?

- Crec que és diferent. El problema no era que no fos essencial. Era que podia caminar sola, que nosaltres podíem fer la nostra feina independentment del que ens diguessin, mentre que als altres si no els donaven directrius clares i facilitats era molt difícil que caminessin. Aquesta és la diferència. Nosaltres vam transformar-nos, però no ens vam paraitzar. Ens van demanar que traguéssim personal circulant, perquè ho podíem fer fàcilment. Tenim moltíssims professors associats i vaig haver de fer cartes personalitzades post-confinament perquè aquesta gent no tenen un temps complert amb nosaltres. Tenen poques hores i uns contractes que no reconeixen aquesta acció formativa amb escriure. Veien que havien de fer una tasca per la qual ni els havíem preparat. El nostre servei de recursos educatius es va abocar en cos i ànima a proveir formació.

- S'han perdut oportunitats de captar estudiants o professorat arran de les restriccions de mobilitat entre països?

- El curs 2019-2020 de mobilitat externa en teníem 386 i al 2020-2021 en vam tenir 120. No hi havia vols, les fronteres amb alguns països estaven tancades, i ens ha passat igual en la de sortida, de 403 versus 234, però les dades que tenim ara ja estan recuperant la tendència. En el número global, estem on estàvem. L'abandonament tampoc l'hem notat més enllà de l'habitual.

[noticiadiari]45/44230[/noticiadiari]

- Hi ha països concrets com la Xina que sí que es deu haver notat una davallada.

- La Xina ha patit perquè nosaltres teníem un grup molt elevat d'estudiants xinesos i en aquest moment els xinesos no els hem recuperat. Ens havíem especialitzat en la Xina, de fet tenim un parell d'universitats amb les que tenim moltíssima relació.

- Els mecanismes de virtualització de l'ensenyament a la universitat es reaprofitaran un cop s'acabin les restriccions de manera definitiva?

- I tant. Uns 19 màsters que només es feien de manera presencial durant la pandèmia es van passar a virtuals i ara arribaran a la dualitat, de manera que la modalitat virtual quedarà consolidada per tots aquells estudiants que s'hi vulguin apuntar. Entenem que això ha sigut un benefici col·lateral.

- S'han detectat impediments econòmics per formar part de la comunitat universitària, des de l'inici de la pandèmia?

- Crec que ningú ha abandonat la universitat per qüestions econòmiques. De fet, jo intento recordar-li a tota la nostra gent que se sent pressionada que nosaltres hem sigut un dels col·lectius privilegiats: les nostres nòmines no han perillat en cap moment. Considerant les penúries que han passat moltes famílies, de fet nosaltres hem habilitat beques per causes sobrevingudes per estudiants. Sí que hi va haver la reducció de les taxes, però encara hi ha famílies a les que les beques que els donen són insuficients perquè puguin seguir. Ara mateix hem activat unes beques de mobilitat per donar suport al desplaçament al campus.

- Aquest mandat també hi ha hagut la causa judicial contra les beques de col·laboració. Com s'ha adaptat la universitat a aquest canvi?

- Ja hi havia hagut un advertiment al 2005 en una inspecció prèvia, és un problema que em vaig trobar sobre la taula i al que ningú li va fer cas. Nosaltres érem l'empresa de Tarragona que tenia més becaris i per tant quan van rebre l'ordre vam ser els primers inspeccionats. I no ens van voler acceptar en cap moment que hi hagués una tasca formativa acompanyada a la feina que feien. Hi ha una sèrie de competències transversals que haguessin pogut ser defensables. No ens ho van admetre, ens deien que era feina d'estructura, estiguessin on estiguessin.

- Com s'ha assumit?

- Vam pagar aquestes beques i vam parlar amb la Generalitat, que tenim el pressupost congelat des del 2017 per culpa que no s'havien aprovat pressupostos i per tant volia dir que el capítol 1 no es podia augmentar. Vam negociar incrementar el que estàvem pagant per les beques per poder contractar el personal que fes els reforços que estaven fent alguns d'aquests estudiants. Hi havia llocs en què la tasca era clarament estructural, malgrat que tothom qui té la seva primera experiència laboral sempre és formativa. Ens van oferir un descompte si pagàvem abans, jo vaig dir que no perquè som un ens públic i si no hi ha resolució judicial, entenia jo que no. I està en suspens. No s'ha arribat a executar, però com que aquest problema ha arribat a altres universitats i es va parlar amb Treball i el Ministeri i tal...

El CRAI del Campus Catalunya de la URV. Foto: Josep M. Llauredó

- No hi ha hagut una substitució d'aquest sistema de beques, doncs?

- Sí. Hem posat diners al capítol 1 i ara surten altres tipus de contractes, com "la meva primera experiència" a través del Ministeri i que són una altra versió del que nosaltres hauríem pogut tenir. El primer cop va ser una mica dur perquè la gent hi estava acostumada, i pels mateixos estudiants, que era una ajuda complementària amb la que podien subsistir i ser més autònoms econòmicament.

- Quines qüestions pendents té la URV de cara al proper mandat?

- Unes dotacions fora de pressupost per fer front a les obres com ara la Facultat d'Educació i Psicologia. Necessitem diners per part de la Generalitat o que hi hagi un inversor que faci l'edifici i que després ens el llogui, que podria ser perfectament, però nosaltres amb fons propis no hi podem fer front. També, la Facultat de Medicina, que haurem de recórrer a Fons FEDER. Totes les universitats estem en una penúria similar per la renovació d'infraestructures. L'altre tema molt important és que per molt que s'hagi creat una conselleria i que s'hagi incrementat el pressupost global de les universitats, no ha anat mai al capítol de les persones. 700.000 euros ens els estem menjant no pel relleu i noves places sinó pels augments de la Seguretat Social, els triennis, els quinquennis de transferència, els sexennis...

- Per tant, reclamen més diners per al pressupost, també.

- Tot això abans ens ho ingressava la Generalitat, des del 2017 no ens està ingressant res d'això. Un any de tot el sistema universitari català representen 44 milions d'euros. Nosaltres reclamàvem que

aquests 44 ens els haguessin pogut retornar aquest any. Amb això hauríem pogut treure noves places de relleu generacional tant del PDI com del PAS. Ara tenim el mateix pressupost i ens deixen una taxa de reposició del 120%, que vol dir que per cada 10 persones jubilades en puc contractar 12, quan he tingut períodes que no n'he pogut contractar cap, però no tinc els diners. Nosaltres li hem reclamat a la ministra que tregui la taxa de reposició de les universitats, que no ens fiscalitzin d'aquesta manera, que ens donin llibertat, i a la Generalitat que augmentin el capítol 1.

- Què li deixarà al següent rector o rectora, si no repeteix?

- El que queda al que vingui és seguir reclamant una millor dotació pressupostària per la nostra universitat. L'impacte al territori l'hem millorat de forma considerable, abans hi havia ajuntaments amb els que la relació no era fluida, l'hem recuperada, crec que el protagonisme i la visibilitat de la universitat al territori l'hem empoderada a través de la Vall de l'hidrogen i de diverses iniciatives, l'àrea 5G del Camp de Tarragona... Crec que si per casualitat jo no guanyés les eleccions el que vindria darrere se la trobarà molt ben posicionada, amb molt bona posició internacional, amb un concepte d'universitat europea, de producció científica, millor posició al rànquing... Simplement és seguir treballant en la mateixa direcció perquè tots el que volem és anar creixent.

- És la primera dona rectora. Al món de l'acadèmia encara hi ha entrebancs a les dones?

- Jo he de dir que no, més aviat del que em sento és orgullosa d'haver sigut la primera a trencar aquest sostre de vidre i espero que es pugui després substituir. També és una pena que si tens la primera dona i a la segona volta ja la substitueixes un altre cop per un home... Tot depèn del número de catedràtiques, que encara és massa limitat en relació als homes, encara és d'1 a 5. Les dones tenim les mateixes capacitats que els homes o fins i tot una altra manera de fer, més conciliadora diria jo.